

4) модель не враховує впливу на ефективність діяльності підприємства таких зовнішніх факторів, як: кон'юнктура та динаміка зростання ринку; економічна ситуація в країні; зміна законодавства тощо.

Кожного року, доповнюючи економіко-математичну модель оптимізації новими даними, відбуватиметься уточнення та корегування коефіцієнтів ефективності для факторів МК. Тож підприємство може отримати унікальну, притаманну тільки йому систему коефіцієнтів ефективності, яка відобразатиме специфічні процеси, що відбуваються у мезо- та мікросередовищі конкретного підприємства.

Література

1. Бурков В. Н., Джавахадзе Г. С. Экономико-математические модели управления развитием отраслевого производства. — М.: ИПУ РАН, 1997. — 64 с.
2. Конюховский П. Математические методы исследования операций в экономике. — СПб.: Питер, 2000. — 138с.

Стаття надійшла до редакції 01.02.2007

УДК 658.8

Олена Ткачук,
викладач КНЕУ

PR-AКТИВНІСТЬ УКРАЇНСЬКИХ БАНКІВ

Розглядаються проблеми реалізації банківських послуг та роль PR у цьому процесі.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: банк, капітал банку, PR-активність банку, імідж банку, клієнт.

Реалізація товарів і послуг — найважливіший етап діяльності будь-якого підприємства, що працює в умовах ринку. Банківська справа як вид підприємницької діяльності не становить винятку. Метою політики керівництва банку і роботи всіх його служб є залучення клієнтури, розширення сфери збуту своїх послуг, завоювання ринку і, кінець кінцем, — збільшення отриманого прибутку. Засобами досягнення даної мети є інструменти банківського маркетингу, одним з яких є PR-активність банку. Але

перш ніж перейти до його розгляду проаналізуємо підсумки діяльності банків за 2006 рік.

Станом на 1 жовтня 2006 року ліцензію Національного банку на здійснення банківських операцій в Україні мали 166 банків, у тому числі: 132 банки (79,5 % від загальної кількості діючих банків) — акціонерні товариства, з них: 89 банків (53,6 %) — відкриті акціонерні товариства, 43 банки (25,9 %) — закриті акціонерні товариства, 34 банки (20,5 %) — товариства з обмеженою відповідальністю.

Пресс-служба Національного банку України повідомляє, що за 9 місяців 2006 року банківська система поповнилася 9 банками (ЗАТ «АКБ «Сигмабанк», АКБ «Престиж», ТОВ «КБ «Дельта», ТОВ «АІС — банк», ТОВ «Партнер — Банк», ТОВ «Банк Богуслав», ЗАТ «КБ «Конкорд», ВАТ «КБ «Іпобанк», ЗАТ «Фінансбанк»).

Філійна мережа банків України складається з 1409 діючих філій.

У стані ліквідації перебуває 20 банків, з них 16 банків ліквідуються за рішенням НБУ, 3 — за рішеннями господарських (арбітражних) судів, 1 — за рішенням зборів акціонерів (власників) банку.

З початку 2006 року продовжувала тривати тенденція зростання основних показників діяльності банків.

Капітал (балансовий) банків збільшився на 32,3 % і за станом на 01.10.2006 становить 33,7 млрд грн.

Зростання капіталу банків, в основному, відбулося за рахунок збільшення сплаченого зареєстрованого статутного капіталу — на 5,3 млрд грн або на 32,9 %, емісійних різниць — на 0,2 млрд грн або на 39,3 %, загальних резервів, резервного фонду та інших фондів банку — на 1,7 млрд грн або на 57,5 %.

Капітал (балансовий) банків має таку структуру. Сплачений зареєстрований статутний капітал складає 63,7 % від капіталу, дивіденди, що спрямовані на збільшення статутного капіталу? — 0,3 %, емісійні різниці — 2,2 %, загальні резерви, резервний фонд та інші фонди банків — 13,9 %, результат минулих років — 2,1 %, результати звітнього року, що очікують затвердження? — 0,1 %, результат поточного року — 10,1 %, результат переоцінки основних засобів, нематеріальних активів та інвестицій в асоційовані та дочірні компанії — 7,6 %.

За 9 місяців 2006 року зобов'язання банків України збільшилися на 34,9 % і на 01.10.2006 становили 254,1 млрд грн, е т. ч. нерезиденти — 19,8 % від зобов'язань.

Збільшення зобов'язань банків відбулось, в основному, за рахунок строкових вкладів (депозитів) інших банків та кредитів, що отримані від інших банків, — на 19,7 млрд грн або на 71,2 %, збільшення коштів фізичних осіб — на 19,1 млрд грн або на 26,3 %, коштів суб'єктів господарювання — на 11,0 млрд грн або на 17,9 %, коррахунків інших банків — на 2,6 млрд грн або на 71,6 %, кредитів, що отримані від міжнародних та інших фінансових організацій, — на 2,4 млрд грн або на 69,3 %, субординованого боргу — на 1,7 млрд грн або на 66,4 %.

Зобов'язання банків мають таку структуру. Кошти Національного банку України складають 0,5 % від загальної суми зобов'язань; коррахунки інших банків — 2,4 %; строкові вклади (депозити) інших банків та кредити, що отримані від інших банків — 18,6 %; кошти суб'єктів господарювання — 28,4 %; кошти фізичних осіб — 36,1 %; кошти небанківських фінансових установ — 2,6 %; кошти бюджету та позабюджетних фондів — 1,2 %; кредити, що отримані від міжнародних та інших фінансових організацій — 2,3 %, цінні папери власного боргу — 1,5 %; субординований борг — 1,7 %; інші зобов'язання — 4,7 %.

Банки мають таку структуру коштів населення з точки зору строковості. Строкові кошти складають 69,9 млрд грн або 76,3 % від загальної суми вкладів, а кошти до запитання — 21,7 млрд грн або 23,7 %. Кошти в національній валюті складають 53,3 % від загальної суми вкладів фізичних осіб.

Збалансоване зростання активів та покращення їх структури і якості є необхідною умовою стабільного функціонування і розвитку банків. З початку 2006 року активи збільшилися на 34,6 % і становлять 287,8 млрд грн. Загальні активи збільшилися на 34,2 % і складають 299,3 млрд грн, у т.ч. нерезиденти — 6,0 % від загальних активів.

Збільшення загальних активів відбулось, в основному, за рахунок збільшення кредитів, наданих банками — на 73,0 млрд грн або на 46,7 %, з них: кредитів, що надані суб'єктам господарювання — на 38,3 млрд грн або на 35,2 %, кредитів, наданих фізичним особам — на 28,7 млрд грн або на 86,4 %.

Банки мають таку структуру загальних активів. Високоліквідні активи складають — 12,5 % від суми загальних активів, кредитні операції — 76,6 %, вкладення в цінні папери — 4,6 %, дебіторська заборгованість — 0,6 %, основні засоби та нематеріальні активи — 4,4 %, нараховані доходи до отримання — 0,9 %, інші активи — 0,4 % від суми загальних активів.

Продовжували зростати довгострокові кредити. З початку року вони збільшилися на 52,0 % і на 01.10.2006 становили 131,0 млрд грн або 57,1 % від наданих кредитів.

Одним з важливих завдань для банків залишається забезпечення **прибуткової діяльності та підвищення ефективності діяльності банків**. За 9 місяців 2006 року прибуток банків склав 3,4 млрд грн, що у 2,3 рази більше, ніж за відповідний період 2005 року (1,5 млрд грн).

Порівняно з відповідним періодом минулого року доходи банків збільшилися на 9,8 млрд грн або на 51,2 % і склали 28,8 млрд грн, у т. ч. процентні доходи становили 20,9 млрд грн (або 72,5 % від загальних доходів), комісійні доходи — 5,7 млрд грн (19,9 %), результат від торговельних операцій — 1,4 млрд грн (5,0 %), інші операційні доходи — 0,6 млрд грн (2,1 %), інші доходи — 0,1 млрд грн (0,3 %), повернення списаних активів — 0,1 млрд грн (0,3 %).

Порівняно з відповідним періодом минулого року витрати банків збільшилися на 7,9 млрд грн або на 44,7 % і склали 25,4 млрд грн, у т. ч. процентні витрати становили 11,6 млрд грн (або 45,7 % від загальних витрат), комісійні витрати — 0,5 млрд грн (2,0 %), інші операційні витрати — 1,3 млрд грн (4,9 %), загальні адміністративні витрати — 8,3 млрд грн (32,8 %), відрахування в резерви — 2,9 млрд грн (11,6 %), податок на прибуток — 0,8 млрд грн (3,1 %).

З метою забезпечення стабільного функціонування та розвитку банківської системи банки мають вживати заходів щодо підвищення рівня концентрації капіталу, зниження рівня ризиковості здійснюваних операцій та формування в необхідному обсязі резервів під ризики за активними операціями, покращення якості активів і пасивів та забезпечення їх збалансованого зростання, оптимізації витрат і доходів та підвищення ефективності діяльності.

Благополуччя банків, перспективи зростання базуються не тільки на позитивних фінансових показниках та ефективних технологіях і необхідних зв'язках, але більшою мірою на репутації і іміджі банку. Проте не слід вважати останні два слова синонімами, а тим більше тотожними поняттями. Якщо створення іміджу можна до певного ступеня форсувати, то складання репутації ніколи не може обігнати природного ходу розвитку самого банку, його фінансової, інтелектуальної і організаційної потужності. Крім того, створення іміджу — це доведення до загального відома основних переваг банку, акцентування уваги на них одночасно зі спро-

бою обійти мовчанням недоліки і труднощі. Репутація складається на основі минулих років, фактів, що відбулися, а для побудови іміджу можна використовувати не тільки минулі і нинішні досягнення, але і проекти банку на майбутнє, а також суспільно значущі пропозиції і «прогресивні» погляди банкіра. Адже навіть лише публічно проанонсувавши якийсь проект, банк вже набирає іміджеві очки. Наведені нижче дані рейтингу банків за певними показниками дають нам можливість оцінити імідж та репутацію кожного з них.

РЕЙТИНГ БАНКІВ ПО АКТИВАМ, млн грн

Місце	Банк	Значення показника
1	Приватбанк	27335,500000
2	Аваль	23844,600000
3	Укрсиббанк	15647,300000
4	Державний експортно-імпортний банк	14008,500000
5	Укрсоцбанк	13929,700000
6	Райффайзенбанк Україна	9842,160000
7	Ощадбанк	9733,110000
8	Надра	8034,780000
9	Фінанси і кредит	5811,600000
10	Брокбізнесбанк	5130,140000
11	Укрпромбанк	5120,210000

РЕЙТИНГ БАНКІВ ПО КАПИТАЛУ, млн грн

Місце	Банк	Значення показника
1	Приватбанк	3295,930000
2	Аваль	2451,210000
3	Укрсиббанк	1795,610000
4	Державний експортно-імпортний банк	1779,410000
5	Укрсоцбанк	1485,180000
6	Райффайзенбанк Україна	998,098000
7	Ощадбанк	876,518000
8	Надра	823,282000
9	Брокбізнесбанк	812,077000
10	Укрпромбанк	665,895000
11	Фінанси і кредит	645,865000

РЕЙТИНГ БАНКІВ ПО ДЕПОЗИТАМ ФІЗ.ОСОБАМ, млн грн

Місце	Банк	Значення показника
1	Приватбанк	13220,010010
2	Аваль	9577,765869
3	Ощадбанк	6708,695068
4	Укрсоцбанк	4073,199036
5	Надра	3251,722107
6	Укрсиббанк	3166,405060
7	Укрпромбанк	3008,946945
8	Фінанси і кредит	2513,383011
9	Державний експортно-імпортний банк	2286,578033
10	Райффайзенбанк Україна	1591,476013
11	Брокбізнесбанк	1035,336990

РЕЙТИНГ БАНКІВ ПО ФІНАНСОВОМУ РЕЗУЛЬТАТУ, млн грн

Місце	Банк	Значення показника
1	Аваль	245,524000
2	Державний експортно-імпортний банк	232,432000
3	Райффайзенбанк Україна	215,405000
4	Приватбанк	215,066000
5	Укрсоцбанк	194,692000
6	Надра	170,596000
7	Ощадбанк	113,604000
8	Фінанси і кредит	42,736000
9	Укрсиббанк	33,754000
10	Укрпромбанк	31,644000
11	Брокбізнесбанк	26,736000

РЕЙТИНГ БАНКІВ ПО РЕНТАБЕЛЬНОСТІ КАПІТАЛУ, %

Місце	Банк	Значення показника
1	Райффайзенбанк Україна	21,581547
2	Надра	20,721453
3	Укрсоцбанк	13,108949
4	Державний експортно-імпортний банк	13,062307
5	Ощадбанк	12,960829
6	Аваль	10,016457
7	Фінанси і кредит	6,616863
8	Приватбанк	6,525197
9	Укрпромбанк	4,752100
10	Брокбізнесбанк	3,292299
11	Укрсиббанк	1,879803

РЕЙТИНГ БАНКІВ ПО РЕНТАБЕЛЬНОСТІ АКТИВІВ, %

Місце	Банк	Значення показника
1	Райффайзенбанк Україна	2,188595
2	Надра	2,123219
3	Державний експортно-імпортний банк	1,659221
4	Укрсоцбанк	1,397675
5	Ощадбанк	1,167191
6	Аваль	1,029686
7	Приватбанк	0,786766
8	Фінанси і кредит	0,735357
9	Укрпромбанк	0,618022
10	Брокбізнесбанк	0,521155
11	Укрсиббанк	0,215718

РЕЙТИНГ БАНКІВ ПО ЗАГАЛЬНІЙ ЛІКВІДНОСТІ

Місце	Банк	Значення показника
1	Брокбізнесбанк	1,186313
2	Укрпромбанк	1,149029
3	Укрсоцбанк	1,118895
4	Фінанси і кредит	1,106388
5	Укрсиббанк	1,103367
6	Державний експортно-імпортний банк	1,102146
7	Ощадбанк	1,100543
8	Приватбанк	1,100298
9	Надра	1,098360
10	Аваль	1,095718
11	Райффайзенбанк Україна	1,093706

РЕЙТИНГ БАНКІВ ПО ПР-АКТИВНОСТІ, шт.

Місце	Банк	Значення показника
1	Укрсоцбанк	701
2	Аваль	526
3	Укрсиббанк	464
4	Приватбанк	379
5	Фінанси і кредит	197
6	Брокбізнесбанк	170
7	Державний експортно-імпортний банк	162
8	Надра	158
9	Ощадбанк	147
10	Райффайзенбанк Україна	134
11	Укрпромбанк	79

За даними моніторингу PR-активності банків у пресі за 2006 рік виявились банки-лідери по кількості матеріалів, що вийшли про них в друкованих ЗМІ. Цікаво, що публікації, присвячені банкам, носять в основному нейтральний характер. «Укрсоцбанк»

фігурував у 701 публікації, 194 з яких носили негативну тональність, 137 — позитивну, інші ж були нейтральними. У банку «Аваль» було 526 публікацій, більшість з яких носили нейтральний характер. «Укрсиббанк» фігурував в 464 матеріалах, присвячених або безпосередньо цьому банку, або зі згадуванням про нього. В основному, статті носили нейтральний або позитивний характер. Про «Приватбанк» вийшло 379 публікацій. Основна маса матеріалів про банки виходить в ділових загальнонаціональних виданнях: «Бізнес», «Ділова столиця», «Компаньон», «Діловий тиждень», «Інвестиційна газета», «Ділова Україна». В моніторингу публікацій при отриманні даних враховувалася не загальна кількість згадувань, а фіксувався факт присутності банку в матеріалі, присвяченому або конкретному банку, або ринку в цілому. Моніторинг публікацій проводився по 46 загальнонаціональним виданням, а також on-line виданням та Інтернет-версіям друкованих ЗМІ (всього охоплює більше 250 сайтів).

Цікавим є той факт, що займаючи третє місце за розмірами активів, «Промінвестбанк» не подає даних про свою діяльність в Асоціацію українських банків (АУБ). В АУБ входить біля 130 банків, банківських союзів та інших організацій. Банківську ліцензію мають 165 українських банків. Свої баланси В АУБ щомісячно подають 148 банків. Асоціація українських банків отримує розгорнуті баланси, повні баланси, ті які отримує Національний банк. А «Промінвестбанк» не хоче їх надавати. АУБ публікує незгорнуті баланси, але має динаміку по кожному банку.

«Промінвестбанк» не є членом АУБ, але в асоціацію добровільно подають свої дані і ті банки, які також не члени АУБ. (Наприклад, «Правекс-Банк», у власника якого Леоніда Чернівецького непрості відносини з АУБ УФС. До відома Акціонерний комерційний промислово-інвестиційний банк («Промінвестбанк») створений у серпні 1992 року на базі державного Промстройбанка. Жоден із акціонерів банку не володіє часткою, що перевищує 10 % статутного капіталу.

Активи «Промінвестбанку» за 2005 рік вирости на 37,6 % до 14,6 млрд грн. У тому числі сума кредитів, наданих банком, збільшилась на 43,3 % до 11 308,1 млн грн, у т. ч. юридичним особам — на 40 % до 10 764,8 млн грн, фізичним — у 2,7 раза до 543,3 млн грн. Чистий прибуток «Промінвестбанку» за результатами 2005 р. склав 221,2 млн грн (у 2004 р. — 122,3 млн грн). Щодо PR-активності банку, то незважаючи на високий показник активів, кількість публікацій банку за 2006 рік склала лише 97 шт.

Одним з основних питань PR-активності банків останнім часом є їх рефінансування. Купуватимуть або не купуватимуть наші банки?

Починаючи з осені 2005 року активізувався інтерес іноземних банків до українських. Серед останніх угод: у січні 2006 року російський «Внешторгбанк» придбав 98 % акцій АКБ «Мрія». У лютому поточного року один з найбільших європейських банків — італійський Banca Intesa — підписав угоду про купівлю 85,42 % акцій «Укрсоцбанку». У квітні BNP Paribas (Франція) оголосив про закриття угоди по придбанню 51 % акцій АКБ «Укрсиббанк», а в травні угорський OTP Bank підписав угоду про покупку 100 % акцій «Райффайзенбанк Україна», українського підрозділу австрійського Raiffeisen International. У найближчі два-три роки активність у сфері злиття і поглинань у банківському секторі Центральної і Східної Європи, особливо в Росії й Україні, буде зростати. Таку думку висловлюють незалежні аналітики. Разом з тим, за їх словами, очікувати такого ж зростання вартості українських кредитних і фінансових установ не варто. Великі банки вже продано, а переплачувати за середню і невелику, нехай навіть перспективну, установу інвестори навряд чи захочуть. За останні кілька років українські фінустанови продавалися за завищеною в 2—2,5 рази вартістю. Але це цілком виправдано, адже в регіоні СНД, і в Україні зокрема — величезний потенціал для росту і навіть діюча кількість банків (166 на початок жовтня) не може повною мірою задовольнити потреби галузі, тому що багато банків — «кишенькові», які обслуговують одне-два підприємства з прив'язкою до загального «хазяїна».

В атмосфері високої ринкової конкуренції поступово нівелюються асортимент банківських послуг, умови вкладення засобів, швидкість обслуговування. Потенційному клієнту стає все складніше вирішувати, в який банк йому звертатися. Проте неможливо повернути в банк клієнтів, не створивши банку імені. Звідси у фінансовій сфері і виникає пріоритетна потреба визначення перспективних напрямків PR-активності банків (рис. 1). І перш за все — формування позитивного іміджу. Все більш важливим стає так званий «сервіс відносин». Причому, це більшою мірою відноситься до банків, ніж до багатьох інших комерційних структур: людина часто купує товар невідомого виробника, але він ніколи не розмістить гроші в банку, про який нічого не знає.

На першому етапі розташовується зв'язка «імідж — пабліситі», тому, що ці поняття — загальніші по відношенню до всіх ін-

ших. Кажучи про поєднання «імідж — публісیتی», помітимо: публісیتی (досягнення популярності) існує в рамках концепції іміджу (система побудови корпоративного контексту і розвитку корпоративних комунікацій), але ніяк не навпаки. Не будь-яка (нехай і позитивна) популярність потрібна банку, а тільки та, яка направлена на оптимізацію його місця в системі існуючих економічних і політичних відносин. Адекватне публісیتی, відповідне концепції іміджу банку, і забезпечує йому сприятливу репутацію серед клієнтів і інших цільових груп.

Серед інших приведених позицій, які є більш наближеними до іміджу, і публісیتی є організація прес-заходів, позиціонування нових послуг, розробка сайтів, публікація корпоративних видань та публічні виступи топ-менеджменту.

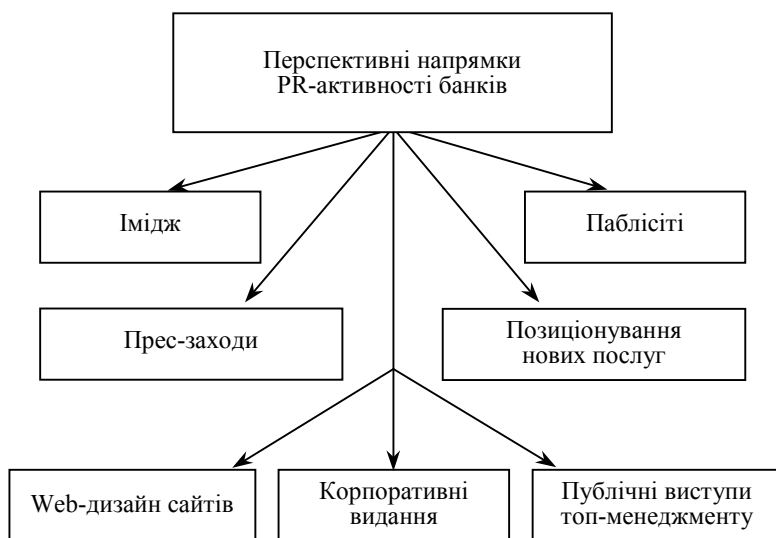

Рис 1. Перспективні напрями PR-активності банків

Отже, PR-активність українського банку можна визначити як пошук найвигідніших (існуючих і майбутніх) ринків банківських продуктів з урахуванням реальних потреб клієнтури. Процес цей передбачає чітку постановку цілей банку, формування шляхів і способів їх досягнення і розробку конкретних заходів для реалізації планів.

Стаття надійшла до редакції 04.02.2007